

Педагогически факултет
Катедра „Социална работа”

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд

на

Недко Петров Петров

на тема:

**„Влияние на глобалните институции за дългосрочно
прогнозиране върху световните процеси на интеграция”**

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.4. Социални дейности

Докторска програма: Организация и управление извън
сферата на материалното производство
(Социални дейности)

Научен ръководител:
проф. д.с.н. Соня Борисова Илиева

Шумен

2021

Дисертационният труд е обсъден, одобрен и предложен за официална защита на заседание на разширен катедрен съвет на Катедрата по Социална работа, при Педагогическия факултет на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

Дисертацията се състои от въведение, концепция, три глави, заключение и списък на използваната литература и приложения, с общ обем от **228 страници**, които са разпределени по следния начин:

Раздел от дисертацията	Брой страници
Въведение	4
Концепция	8
Първа глава	42
Втора глава	67
Трета глава	80
Заключение	5
Литература	15
Приложения	7

Обемът на **основния текст на дисертацията** (съдържание, въведение, концепция, три глави и заключение) се състои от **200 страници**.

Литературата се състои се от общо **222 заглавия**, от които:

- на кирилица – 43 заглавия;
- на латиница – 172 заглавия;
- он-лайн източници – 7.

Текстът на дисертацията е илюстриран с 25 таблици, 6 изображения и 24 фигури и допълнен с 2 приложения.

Публичната защита на дисертационния труд ще се състои на 15.06.2021 г., в 211 зала на Педагогически факултет на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ от 13:00 ч., а при невъзможност ще се проведе в електронна среда.

КОНЦЕПЦИЯ

Представената за разглеждане дисертация е научноизследователски труд, посветен на световната интеграция около идеи на известни институции за дългосрочно прогнозиране, тласнали човечеството към напредък в различни области, като съдържа значими оригинални теоретико-практически изследвания на научно равнище, разположени в разгърнатата структура (съдържание).

Теоретическият, водещ замисъл за разбиране на дисертацията е свързан с отделни нейни елементи, показани по-надолу.

Актуалността на дисертационния труд се определя от динамиката в развитието на световното общество, свързана с цялостната промяна и разрешаването на проблеми в нея, както и подпомагане за вземане на решения, свързани с човешкото благоденствие. Тази динамика е свързана с многобройните и сложни взаимодействия между хората и тяхната среда, с бъдещето като цяло на човешката цивилизация. Поради тези причини от изключителна важност придобиват знанията относно прогнозиране на бъдещите процеси в човешкото общество като цяло. Това предполага да се обхванат различните тенденции в неговото развитие и да се мултиплицират положителните от тях в обозримото бъдеще, но вече изпълнени с ново съдържание.

Особено силно се проявява дългосрочното прогнозиране в системи, чиито потенциални промени се развиват в неизвестни посоки. В този смисъл те се характеризират с висока степен на несигурност, но имат потенциал за промени, които коренно могат да променят бъдещето им.

Влиянието на световните институции за дългосрочно прогнозиране върху световните процеси на интеграция заслужава внимание, защото:

- темата отговаря на нарастващата необходимост от използването на методи и техники за дългосрочно

прогнозиране, които не се базират единствено на проекцията на настоящите тенденции, но също така разглежда различни сценарии за развитие и евентуалните позитивни пробиви в бъдеще;

- дългосрочното прогнозиране е инструмент за предоставяне на информация относно възможни варианти на развитие на човечеството;
- чрез него може да се предвиди и насърчава успеха на обществото или определена негова сфера в бъдещ план години напред, като същевременно да се обосноват предупреждения за потенциалните опасности за човечеството.

Всичко отразено дотук определя и предполага обосноваването на тезата, целта, задачите, обектът, предметът и хипотезата на настоящата дисертацията:

ТЕЗА: В дисертацията се поддържа тезата, че световните институции за дългосрочно прогнозиране формулират идеи, около които е налице световна интеграция в човешкото общество и около които гравитира неговия просперитет.

ЦЕЛ: Да се систематизира, анализира и обобщи научната информация за идеи на институции за дългосрочното прогнозиране, около които е налице световна интеграция

ЗАДАЧИ:

1. Представяне развитието на идеите и практиките за дългосрочно прогнозиране от Древността до Модерната епоха и институцианализиране на потребността от управление на бъдещето чрез научнообосновани прогнози. Създаване на представа за науката Футурология - наука за бъдещето, символ на дългосрочното прогнозиране.
2. Дефиниране на основни понятия и теоретични положения свързани с дългосрочното прогнозиране.

3. Създаване теоретична представа за идеите, намиращи се в дългосрочни разработки, послужили за световна интеграция около тях, стоящи в центъра на дисертационния труд.
4. Анализирани на научни документи, които показват тази световна интеграция около идеи, които показват комплексно прогнозиране на процесите и явленията в човешкото общество като цяло.
5. Реализиране на оценка за ефективността на дългосрочното прогнозиране, чрез резултатите от анкета със студенти, обучаващи се по учебната дисциплина „Футурология“.

ОБЕКТ: Дългосрочното прогнозиране в рамките на човешкото общество.

ПРЕДМЕТ: Влияние на идеите на световни институции на дългосрочното прогнозиране върху развитието на човешкото общество.

ХИПОТЕЗА: Налице са неопровержими доказателства в развитието на човешкото общество за влияние на глобалните институции за дългосрочно прогнозиране върху световните процеси на интеграция около техни идеи.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Реализирани са **три методологически равнища:**

1. **Обща методология** – прилагане на общо-научни принципи, в основата на които стои системен подход: исторически метод, обективност, диалектичност, преход от конкретно към абстрактно, конкретизация, единство между теория и практика, системен анализ, реализиране на аналогии и др.
2. **Частна (специална) методология**, представляваща реализация на общонаучните принципи:
 - **системен подход**, позволяващ разкриването на многообразното проявление на дългосрочното

- прогнозиране, определяне на неговото място в науката и приложението му в обществото като цяло или негова сфера;
- **научно описание** на ефективността на дългосрочното прогнозиране;
 - **теоретично изследване на научни източници** за събиране на информация относно дългосрочното прогнозиране и неговите идеи;
3. **Съвкупност от конкретни методик** за **емпирично социологическо изследване**:
- **Анализ на документи** – социологически метод, който доказва влиянието на глобалните институции за дългосрочно прогнозиране върху световните процеси на интеграция около техните идеи;
 - **Анкетно проучване** – проведено сред студенти изучаващи науката „Футурология“, относно необходимостта за дългосрочно прогнозиране и световната интеграция около негови важни идеи;
 - **обобщение и анализ** на информация регистрирана от Анализа на документи и Анкетата сред студентите, обучаващи се по дисциплината „Футурология“;
 - **статистически методи в социологията** – даващи възможност да бъде обработена и анализирана регистрираната емпирична информация от Анализа на документи и Анкетата.

Посочените методологически равнища се прилагат в съответствие със социологическите принципи:

1. Единството между теоретично и емпирично - Показва логиката, пътя за добиване на научно познание относно дългосрочното прогнозиране и световната интеграция около някои негови идеи.

2. Единство на обективно и субективно - Позволява да се изследва и обясни социалната действителност. Чрез него се дават знания и идеи, че действителността съществува обективно и част

от тази действителност може да се регистрира освен чрез сетива и по абстрактен път на мислене, особено когато това е свързано с бъдещата социална действителност и става чрез методите на дългосрочното прогнозиране..

Както по-напред бе посочено, в България дългосрочното прогнозиране е познато, като присъства в научните разработки на, **Я. Янков, И. Кусев, В. Георгиева, С. Илиева** и в някои от учебни помагала, свързани с икономическото прогнозиране.

Но като базисната основа за разгръщане на дисертацията са фундаменталните научни експерименти, концепции и теоретични трудове на: **И.В. Бестужев – Лада, А. Тофлър, Ф. Фукуяма, Д. Медоуз, Я. Тинборген, С. Инаятолах, Б. Де Жувенел, Р. Арон, К. Гълбрайт, У. Ростоу, Ж. Атали, А. Печей, Д. Медоуз, Д. Габор, Ж. Боткин, О. Джиарини, С. Капица** и др.

Постигнатите научни резултати от цитираните по-горе автори свързани с дългосрочното прогнозиране и създаване на идеи, около които е налице световна интеграция, могат да бъдат представени в обобщен вид:

- методологично обосноваване на необходимостта от дългосрочно прогнозиране за да бъде управлявано бъдещето на човешкото общество;
- формулиране на важни идеи за развитието на човешката цивилизация, около които да се интегрира човечеството;
- представяне на различни страни и сфери на човешкото развитие в бъдещето, които са вече настояще.

За да бъде дългосрочното прогнозиране подробно проучено, анализирано, обяснено и приложено е представен голям обем от теоретични и практико-приложни знания за него, което е част от **познавателната стратегия на дисертацията**. Така представени те запълват празнотата от задълбочени знания за него в българската научна литература и дават подробна представа за многоаспектното му реализиране в световен мащаб и техниките на неговото реализиране. Стремещът на автора е даде възможно най-

пълна представа за резултатността на дългосрочното прогнозиране.

Доверливостта и научната обосновааност на получените научно-практически резултати са обезпечени чрез:

- основаването на дисертацията върху фундаментални научни положения на теорията, свързана с дългосрочното прогнозиране;
- комплексността при подбора на изследователските методи;
- анализ на получените резултати, съпоставимост на получените данни с практиката, чрез социологическо изследване.

Теоретическата значимост на дисертацията се състои в:

1. Представяне развитието на идеите и практиките за дългосрочното прогнозиране и систематизиране на теоретичните представи за него.
2. Формулиране на ролята на дългосрочното прогнозиране в различни обществени сфери, на национално и глобално ниво.
3. Извеждане на теоретични изводи за ефективността на дългосрочното прогнозиране и формулираните от него идеи за интеграцията на човешкото общество около тях.

Практическата значимост на дисертацията се състои в:

1. Дисертацията има значение за практическото обучение на студентите по учебната дисциплина „Футурология“.
2. Теоретичните постановки от дисертацията дават възможност някои от идеите на дългосрочното прогнозиране да бъдат приложени в социалната практика на обществото.

ПЪРВА ГЛАВА

РАЗВИТИЕ НА ИДЕИТЕ И ПРАКТИКИТЕ ЗА ДЪЛГОСРОЧНО ПРОГНОЗИРАНЕ

В тази глава се показва как са еволюирали представите за бъдещето и неговото предвиждане от Древността до наши дни. Разгледана е необходимостта от създаването на наука за дългосрочно прогнозиране в бъдещето – футурология. Направена е кратка характеристика на нейните основни методи. Всичко това е направено с оглед създаване на базова, теоретична представа за дългосрочното прогнозиране, която да послужи за по-нататъшен, теоретичен анализ на перспективата за интегриране около дългосрочни прогнози в световен мащаб.

Разгледани са:

- Осъзнаване на настоящето и неясност за бъдеще в Първобитното (доисторическото) общество;
- Представи за възможните бъдещи светове в Древността. Оракулска традиция;
- Утопични концепции за бъдещето;
- Научната фантастика – художествена форма за дългосрочно прогнозиране бъдещето на човечеството;
- Създаване на Футурологията като наука за бъдещето, символ на дългосрочното прогнозиране;
- Утвърдени представители на дългосрочното прогнозиране и техните концепции за бъдещето;
- Основни понятия и теоретични положения, дефиниращи дългосрочното прогнозиране
- Методи за дългосрочно прогнозиране.

Въз основа на представеното съдържание в Първа глава са изведени следните

обобщения и изводи:

I. Относно зараждането и реализирането на идеята за дългосрочно прогнозиране:

1. Мисълта за проникване надалеч в бъдещето на човешкото общество вълнува човечеството от най-ранните периоди на човешката цивилизация до наши дни. Те могат да бъдат систематизирани като:

• **Идеи на Древността** – Възможните бъдещи светове са представени главно чрез чисто *интуитивни форми*, предимно чрез институцията на *Оракулите*, които са определяли частния и обществен живот на древните; тяхното влияние се е разпростирало върху обществено-политически процес и междудържавните отношения и градовете-полиси. *Религиозни концепции* – появяват се заедно с появата и утвърждаването през древността на основните религии: Будизъм и Авраамически религии (Юдаизъм, Християнство, Ислям); Появата на древни *философско-исторически концепции* – в Китай (Мен-Цзъ и Чжуан-Цзъ); в Индия (Санкхя и Чарвака); в Гърция (Хезиод, Платон, Аристотел и др.).

• **Утопични концепции** – появяват отначало в Египет и Персия, но се развиват впоследствие успоредно с появата на Будизъм, Юдаизъм, Християнство. Разцвет на утопиите се бележи в Европа през XVI в. - XVIII в., като те се свързват с имената на Т. Кампанела, Т. Мор, Дж. Лок, Б. Спиноза, Ж.-Ж. Русо, А. Сен-Симон, Ж. Фурие, Ал. Херцен, Н. Чернишевски, както чрез свързването на утопиите с класическата политическа икономия от А. Смит, Д. Рикардо и пролетарското движение от К. Маркс и Фр. Енгелс

• **Появата на научна фантастика** – още от XIX в. започва свързване на научните постижения на индустриалната революция с художественото слово, т.нар. „размишления за бъдещето” (по И. Бестужев-Лада), продължило до наши дни; в тази връзка е творчеството на Ш. Рише, Дж. Голдейн, Ж. Верн, Х. Уелс, А. Кларк, Р. Ханлайн, Ст. Лем и др.

2. Опирайки се на процесите посочени в т.1, в средата на XX век германо-американския социолог Осип Флехтхайм пледира за създаването на Философия на бъдещето, която нарича

Футурология. Наука, чиито цели са дългосрочните прогнози както за човешкото общество като цяло, така и на отделни негови сфери. Нейното институционализиране протича в две линии:

- Създаване на теории свързани с дългосрочното прогнозиране, бъдещето на човешкото общество – това правят утвърдени социолози и футуролози като О. Флетхайм, Х. Кан, Б. де Жувенел, Д. Габор, Дж. К. Гълбрайт, Р. Арон, Д. Бел, У. Ростоу, А. Турен, А. Тофлър, Дж. Нейсбит, Ф. Фукуяма, Р. Кърсуайл, И. Бестужев-Лада и др.

- Утвърждаване на институции, създаващи дългосрочни научни прогнози за бъдещето – Римски клуб, Световна федерация за футурологични изследвания, РАНД Корпорейшън, Институт Хъдзън, Милениум и др.

II. Относно основните теоретични положения, свързани с дългосрочното прогнозиране като практика:

1. Научната терминология, свързана с дългосрочното прогнозиране се изразява в понятия като: прогноза, прогнозиране, предвиждане, предсказване, предубеждение, планиране, моделиране, целеполагане и др.

2. Дългосрочните прогнози се дефинират по различни признаци, измежду които: проблемно-целеви критерий, обекта на прогнозиране, пространствения обхват, обекта на прогнозиране, пространствения обхват, очаквания ефект и др.

3. Налице са типове прогнози съобразно всички обществени сфери.

4. Съвременната футурология разполага с над 150 метода за дългосрочно прогнозиране. Примери за утвърдени такива методи са: Протоколи за изпреварващо мислене (Anticipatory thinking Protocols); Технологична пътна карта (Technology roadmapping); Социално-мрежов анализ (Social network analysis); Обратно сцениране (Backcasting); Мозъчен щурм (Мозъчна атака) Brainstorming; Дърво на съответствията (Relevance tree) и др.

ВТОРА ГЛАВА

ГЛОБАЛНИ ИНСТИТУЦИИ ЗА ДЪЛГОСРОЧНО ПРОГНОЗИРАНЕ И ТЕХНИТЕ ДОКЛАДИ

В света съществуват многобройни институции за дългосрочно прогнозиране на глобални модели за човешкото общество, които са международни, национални или регионални научни организации, измежду които: Световна федерация за изследване на бъдещето (World Futures Studies Federation – WFSF); Академия по прогнозиране (Академия для прогнозиования будущее – Москва, Русия); Милениум (Millenium – USA); Корпорация РАНД (RAND Corporaton - USA/); Институт Хъдзън (Hudson Institute – USA).

Но като флагмани на дългосрочното прогнозиране се очертават две институции, които ще бъдат разгледани по реда на тяхното възникване и развитие – РАНД Корпорейшън и Римски клуб.

Разгледани са:

РАНД Корпорейшън – фабриката за мислене („think tank“).

- Историческа справка за РАНД Корпорейшън;
- Научни достижения на РАНД Корпорейшън;
- Доклади на РАНД Корпорейшън.

Римски клуб – флагман на дългосрочното прогнозиране

- Историческа справка за Римски клуб;
- Научни достижения на Римски клуб;
- Доклади на Римски клуб

След обстояния анализ на съдържанието на Втора глава са изведени следните

обобщения и изводи

1. В света съществуват многобройни институции за дългосрочно прогнозиране на глобални модели за човешкото общество, които са международни, национални или регионални

научни организации, измежду които: Световна федерация за изследване на бъдещето (World Futures Studies Federation – WFSF), Академия по прогнозиране (Академия для прогнозиования будущее – Москва, Русия), Милениум (Millenium – USA), Институт Хъдзън (Hudson Institute – USA) и др. Но като флагмани на дългосрочното прогнозиране се очертават две институции, които се представят по реда на тяхното възникване и развитие – РАНД Корпорейшън и Римски клуб.

2. Относно РАНД Корпорейшън и нейните прогностични доклади:

- Експертният състав на РАНД Корпорейшън, включващ специалисти от висок ранг, включително и Нобелови лауреати е надежден източник на обширни знания и иновативни умения, чиято способност за разумна научна преценка са в основата на обосноваването и създаването на разрини теми, свързани с дългосрочното прогнозиране.

- Научните изследвания в РАНД Корпорейшън са насочени към обосноваване на знания под формата на проверими обяснения, чрез които могат да се прогнозира резултати от бъдещи събития, обединени в широки обхват научни теории, експериментално тествани и приети от световната научна общност - напр. Теория на игрите, Теоремата Райс-Шапиро, Теорията за изкуствения интелект и др.

- Научната методология на РАНД включва формулиране на хипотези, тествани в контролирани условия, които могат да бъдат възпроизведени и от други учени, и други научни организации.

- Главните достижения на РАНД от създаването му, до 2020 г. са: изследване разпространението на ядрени оръжия, в това число анализ на икономическите, политическите и техническите аспекти на ядрени мощности в различни страни; серия от тайни програми за разработване на технически средства за военните действия, включително и въртяща се камера за сканиране, предназначена за въздушно разузнаване, „тихи” летателни апарати за нощно въздушно разузнаване и нови методи за бомбардиране;

прогнозиране на първия космически апарат и последващи такива за овладяване на космическото пространство и развитие, и подпомагане програмите на НАСА;

- Разработка на метод, основаващ се на използването на компютри – електронна симулация или създаване компютърна система, симулираща работата на друга система, която може да бъде всичко – от модела на човешкото сърце до оръжейни системи; разработка на няколко фини математически техники, по-специално линейно програмиране, динамично програмиране, приоритизиране на проблемите, нелинейно програмиране и т.н.

- Всички посочени направления са „подплатени“ с хиляди доклади, поради което не е възможно да бъдат посочени конкретно. *С оглед темата на дисертационната разработка нейният автор се фокусира върху прогнозата от 1946 г. за прогнозиране на първия космически апарат свързан с овладяване на космическото пространство и развитие, и подпомагане програмите на НАСА. Този доклад изпраща човечеството в Космоса и го прави водеща прогноза на РАНД Корпорейшън.*

1. Относно Римски клуб и неговите прогностични доклади:

- Римският клуб е един от първите безспорни индикатори за възникващо световно съзнание по отношение на бъдещето на човешкото общество. Негова основна изследователска проблематика са глобалните предизвикателства и съдбата на човечеството. Под логото на Римския клуб се публикуват поредица от задълбочени дискуссионни изследвания.

- Римски клуб организира големи и мащабни изследвания по широк кръг от въпроси като например: глобално моделиране, глобални проблеми, житейски ценности и перспектива за развитие на човечеството. глобалното моделиране, разработването на първите компютърни модели на света, критиката на негативните тенденции на западната цивилизация, развенчаването на технократичния мит за икономическия ръст като най-важно

решение на всички проблеми, търсенето на път за хуманизация на човека и света, опазването на околната среда, повишаването благосъстоянието на хората, подобряване качеството на живот и др.

• Тези доклади и техните идеи могат да се систематизират в две области:

1. Общество – природа – деградация на околната среда; извънредно висок ръст на населението; изтощаване на природните ресурси; други. 2. Човек – общество – надпревара във въоръжаването; международната организирана престъпност; изоставане на развиващите се страни.

• С оглед настоящата дисертация следва да се открият две прогностични идеи, които са от изключителна важност за човечеството: 1. **Населението на земята** /Доклад „Границите на растежа“ – 1972 г. на Д. Медоуз, Дж. Рандърс, У. Биърнс; „Нарастване на глобалното население и след това“ – 2006 г. на С. Капица/; 2. **Устойчивото развитие на човечеството** /Доклад „Преразглеждане на международния порядък“ – 1976 г. на Я. Тинборген; Доклад „Целите на човечеството“ – 1977 на Е. Ласло; Доклад „Енергия: обратно броене“ - 1978/79 на Т. Монтбриал; Доклад „Към по-ефективни общества“ – 1980 г. на Б. Хаврилишин; Доклад „Първата глобална революция“ – 1991 г. на А. Кинг и Б. Шнайдер; Доклад „Взимане на природата под внимание“ -1995 г. на У. Ван Дирен; Доклад „Капацитетът на управление“ – 2011 г. на И. Дрор; Доклад „Крахът на природата: отричане на планетарните граници“ – 2012 г. на А. Уикмън и А. Рокстрьом; Доклад „2052: Глобална прогноза за близките четиридесет години“ на Дж. Рандърс; Доклад „Да изберем нашето бъдеще: алтернативи на развитието“ – 2015 г. на А. Коша; Доклад „Хайде!“ – 2017 г. на Фон Вайцекер и А. Вийкман и др./

• **Посоченото по-горе дава възможност да се изведат две области на интегриране на световното общество, които са: 1. населението на земята; 2. устойчиво развитие.** Около тези две идеи се развива дисертационният труд.

ТРЕТА ГЛАВА

ГЛОБАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ ОКОЛО ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ПРОГНОЗИ НА ВОДЕЩИТЕ ФУТУРОЛОГИЧНИ ИНСТИТУЦИИ. ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ.

1. Дефинира се термина „интеграция“ (от лат. *integratio* обединение, съединение) е процес на обединяване на отделни части в цяло. Противоположен термин на този е „диференциация“ – разделяне на цялото на фрагменти. Посочва се, че в дисертацията този термин се разбира като интеграция на идеи и данни. В тази глава се разглеждат основните идеи-прогнози, разгледани в предходната, Втора глава, а именно:

- **Интеграция около дългосрочната прогноза за овладяване на космическото пространство от човека (РАНД Корпорейшън);**

- **Интеграция около дългосрочната прогноза за населението на Земята (Римски клуб);**

- **Интеграция около дългосрочната прогноза за устойчиво развитие (Римски клуб).**

2. Подробно се описва Емпирично изследване относно дългосрочното прогнозиране и интегриране около негови идеи
То има следните параметри:

Обект на изследване: Дългосрочното прогнозиране.

Предмет на изследване: Влияние на глобалните институции за дългосрочно прогнозиране върху световните процеси на интеграция

Цел на изследването: Да се установят идеи на глобалните институции, които служат за интеграция на световното общество около тях.

Задачи на изследването: 1. Да се установи доколко е ефективно дългосрочното прогнозиране в световен мащаб; 2. Доколко идеите на дългосрочното прогнозиране служат за развитието на човечеството.

Методи и средства на изследването.

Настоящото емпирично изследване, проведено за целите на докторската дисертация е двупластово тъй като са използвани два изследователски метода:

1. ***Анализ на документи*** – свързани със световната интеграция, около дългосрочни прогнози създадени от футурологични институции;
2. ***Пряка електронна анкета*** – със студенти изучаващи учебната дисциплина Футурология, относно дългосрочното прогнозиране и прогнози дадени от футурологични институции.

Събиране на емпиричен и теоретичен материал – в съответствие с целта и задачите на изследването, се извършва чрез методите за емпирично или теоретично изследване, като за целта се набират необходимите изследователски данни, фиксиращи съдържанието на темата.

Събирането на емпиричен материал за настоящето изследване протече съобразно използваните методи в следните фази:

1. ***Анализът на документи*** свързани със световната интеграция около дългосрочните прогнози на водещи футурологични институции обхваща 72 документа – доклади, научни съобщения и програми, представени във Втора и началото на Трета глави на настоящата дисертация.

2. ***Анкетата със студентите*** относно интеграцията около дългосрочни прогнози, която е осъществена в периода 15.12.2020 г. – 23.12.2020 г. и която предстои да бъде представена в следващ параграф.

Анализът, обработването и интерпретирането на данните от изследването и представеното в тази глава съдържание дават възможност да бъдат изведени следните

обобщения и изводи:

1. Относно постигането на целите чрез емпиричното изследване:

- Изпълнено е планираното емпирично изследване целящо да се открият основни идеи на футурологичните институции, около които се реализира световна интеграция.
- Изпълнени са целите на изследването.
- Емпиричното изследване се реализира чрез два изследователски метода – Анализ на документи и Пряка анкета.
- Установени са следните процеси на световна интеграция около дългосрочни прогнози на прогностичните институции;
 1. Интеграция около дългосрочната прогноза за овладяване на космическото пространство от човека (РАНД Корпорейшън);
 2. Интеграция около дългосрочната прогноза за населението на Земята (Римски клуб);
 3. Интеграция около дългосрочната прогноза за устойчиво развитие (Римски клуб).

2. Относно Анализът на документи:

Анализирани са два вида документи – наднационални /международни и национални, които имат пряко отношение към световната интеграция около идеи на дългосрочното прогнозиране.

Чрез анализът на документи се откриха:

- Етапите в овладяването на Космоса;
- Апотеоза на световната интеграция в овладяването на Космоса - Международната космическа станция „МИР“;
- Приносът на България в овладяването на Космоса;
- Приносът на Шуменски университет „Еп. Константин Преславски“ в овладяването на Космоса;
- Посочени са международни и национални форуми за населението;

- Фокусирано е върху Международната конференция по население и развитие – Египет, 1994 г. с над 11 хил. участници;
- Посочени са изводите от тези национални и международни конференции за населението: необходими са бързи усилия за стабилизиране на населението в света и постигане на устойчиво развитие; очертана е рамката за подобряване на качеството на живот на сегашните и бъдещите поколения.
- Показано е с надеждни примери как светът е прегърнал дългосрочната прогноза за устойчиво развитие – посочени са примери за международни форуми от 1972 г. до 2020 г.; те се занимават с връзката между икономическото развитие и деградацията на околната среда;
- Анализирани са Целите за устойчиво развитие на света /ООН/;
- Анализирани са и отговорът на Европейския съюз по отношение на целите за устойчиво развитие;
- Представен е отговорът на България по отношение на целите за устойчиво развитие – Национална програма за развитие: 2030 / от 20.01.2020
- Всички форуми и документи водят до ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции.

3. Анкетата /пряка, електронна/ предпоставя следните обобщения и изводи:

- За анкетата са избрани студенти от специалност „Социални дейности“, III и IV курс. От 2015 г. те изучават дисциплината „Футурология“ по учебния план на III курс. Така респондентите са такива, които са анкетирани в момента на изучаването на науката, а от IV курс – вече са преминали курса на обучение по нея;

- безгрешно студентите определят каква е същността на науката „Футурология“ - всички те абсолютно точно я определят като наука за бъдещето;
- респондентите отговарят на въпроса какъв е предмета на Футурологията – повече от две трети правилно посочват, че това е дългосрочното прогнозиране;
- отговорилите се обединяват около твърдението, че за дългосрочно прогнозиране може да се определи прогноза над 15 г.;
- според респондентите най-важните въпроси на изследване от Футурологията е въпросът за овладяването на Космоса от човека;
- според анкетираните, най-много дългосрочни прогнози има за развитието на обществото и за технологичното развитие;
- според респондентите, идеи на дългосрочното прогнозиране, около които най-много се интегрира човечеството са тези, свързани с бъдещото развитие на човечеството и технологичното прогнозиране;
- най-вече човечеството би се интегрирало около идеята за опазване на Земята като единствено обитание на човека;
- Ако има световна интеграция около идеи на дългосрочното прогнозиране свързано с войната и човешката сигурност, то студентите биха предпочели идеята за пълното обезоръжаване на човечеството;
- Един от най-важните въпроси, зададени на респондентите е има ли необходимост от институция/и за дългосрочно прогнозиране в България - две трети от тях смятат, че има такава необходимост;
- Последният въпрос от анкетата е: „Ако Ви се отдаде възможност да работите в такава институция с коя област на дългосрочното прогнозиране бихте се занимавали?“ - половината от тях биха се занимавали с развитието на човешкото общество; също внушителна част биха се занимавали с опазването и развитието на Земята като единствен дом на човека.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В дисертационната разработка се постига:

А. От общотеоретична гледна точка:

1. Осъществена е целта на настоящето **научно изследване** да се получат знания за дългосрочното прогнозиране под формата на проверими обяснения, в резултат на обобщение и синтез на резултатите свързани с него.

2. В дисертационната разработка е реализирана **познавателната дейност** на две основни нива на осмисляне на действителността: емпирично и теоретично, за да се отрази в дълбочина обективната реалност, свързана с еволюцията на дългосрочното прогнозиране.

3. Благодарение на **емпиричното познание** в дисертационната разработка са натрупани достатъчно голям обем от научни доказателства, благодарение на които се формират в достатъчна степен представи и знания за дългосрочното прогнозиране, за да послужат те като база на задълбочени научни разсъждения.

4. Чрез **теоретичното познание** в дисертационната разработка се навлиза по-дълбоко в научното търсене и се обясняват специфичните същностни характеристики на дългосрочното прогнозиране. Чрез това ниво на познанието се преодолява съзерцателността на емпирията, обяснява се същността, систематизира се и се утилитизира познанието за него. Така се достига до теоретично осмисляне на дългосрочното прогнозиране като научен метод.

5. Основната характеристика на дългосрочното прогнозиране **като научен метод** се състои в това, че той се основава на събирането на наблюдаеми, емпирични и измерими доказателства, на чието основание се формулират бъдещи тенденции. Представените емпирични доказателства за неговата еволюция показват, че освен в богатата човешка практика, той *намира приложение и в различните групи науки.*

- *природни науки* – астрономия, екология, науки за земята и др.
- *социални науки* – археология, икономика, политология и др.
- *хуманитарни науки* – богословие, обществознание, философия, културология и др.
- *приложни науки* – техника, технологии, агрономия, аеронавтика, енергетика и др.

7. Но дълбоко трябва да се подчертае, че **в генезиса на дългосрочното прогнозиране стоят формалните науки** – логика, математика, теория на игрите и др.

8. В дисертационната разработка е достигната целта на научното изследване, като е **създаден научен принос** по посока доказване на работната хипотеза и обобщаване на нови и потвърдителни факти за ефективността на дългосрочното прогнозиране.

Б. От общосоциологическа гледна точка дългосрочното прогнозиране има отношение към:

1. проектиране на **социалната динамика** и **социалните изменения**;
2. прогнозиране на **социалната промяна** – изменение цялостната система или елементи на обществото;
3. **социалното време** – прави връзката между настояще и бъдеще;
4. **социалният ефект** на човешката дейност както в настоящето, така и в бъдещето;
5. **моделирането на социалните процеси** за дългосрочен период от време;
6. **социалното проектиране** като научно-обосновано моделиране на социални обекти;
7. изследването на настоящи и бъдещи **социални процеси**;
8. има пряко отношение към **социалното управление**;
9. **социологическите експерименти** - дава възможност да бъдат пробирани, установени или прогнозирани възможностите на различни форми на социална дейност;

10. обогатяването на **социологическото метапознание**, като подпомага развитието на неговите теоретични и емпирично равнища.

В. От гледна точка на определени социологически теории дългосрочното прогнозиране е:

1. **Подход за предвиждането на различни бъдеща** (Бертран де Жувенел) - Бъдещето е ветрило от възможности, т.е. човечеството има не само едно бъдеще, а необозримо много възможни алтернативни бъдеща. Допринася за предвиждане на това ветрило от такива възможности и алтернативи за действие, които предизвикват тези бъдеща;
2. **Начин за конструиране на бъдещата социална реалност** (Питър Бъргър и Томас Лукман) - Според тях, всички човешки знания за реалността почиват на всекидневния живот и социалните взаимодействия в него, те конструират съществуващата социална реалност „тук-и-сега“. Конструирайки настоящата реалност „тук-и-сега“, субектите участващи в процеса възпроизвеждат и модели на бъдещето.
3. **Израз на социалната динамика на културата** (Ейбрахам Молс) - дългосрочното прогнозиране е културен отговор на съществуващата реалност за бъдещето и се основава едновременно на световната памет и на социокултурните таблици, усвоени от индивидуумите, които го реализират чрез независимо кой от посочените по-напред футурологичени методи;
4. **Технология на Третата вълна и преодоляване на Шок от бъдещето** (Алвин Тофлър) - В контекста на теоретичните виждания на Алвин Тофлър за обществото на Третата вълна и преодоляване Шока от бъдещето, дългосрочното прогнозиране играе ключова роля. Чрез него може да се постигнат стратегии за управление на обществото или негови сфери.

5. **Подход за управление на рисковото общество** (Улрих Бек)
- Чрез дългосрочното прогнозиране, научно се предвижда появата на едни или други рискове, дава възможност за контрол и преодоляването им и същевременно е отговор на призива за своевременни действия по отношение на бъдещето;

НАУЧНИ ПРИНОСИ

1. Изучени и систематизирани са знания за историческото развитие на дългосрочното прогнозиране в световен мащаб от Древността до Съвременността.
2. Представена е научната терминология свързана с дългосрочното прогнозиране.
3. Анализирани са утвърдени методи на дългосрочно прогнозиране.
4. Показани са световно известни институции за дългосрочно прогнозиране измежду които изпъкват РАНД Корпорейшън и Римски клуб.
5. Анализирани са основни доклади на РАНД Корпорейшън и Римски клуб.
6. Изведени са основни идеи на световните институции за дългосрочно прогнозиране около които се интегрира света: Космос, население на земята и устойчиво развитие.
7. Открит е приносът на България и Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ в овладяването на Космоса.
8. Систематизирани са международни и национални форуми за населението на Земята.
9. Показано е с надеждни примери как светът е прегърнал дългосрочната прогноза за устойчиво развитие – посочени са примери за международни форуми от 1972 г. до 2020 г.
10. Проведено е емпирично изследване с авторова анкетна карта по проблемите на дългосрочното прогнозиране и интеграцията около дългосрочни прогнози.

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА АВТОРСТВО

Декларирам, че настоящия ми дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“ на тема „Влияние на глобалните институции за дългосрочно прогнозиране върху световните процеси на интеграция“ е моя авторска разработка и по никакъв начин не накърнява чужди авторски права. Използваната литература съм цитирал коректно на всички места, на които съм споменал идеи от нея.

Известно ми е, че за използване на чужди текстове без цитиране на техните автори нося отговорност съгласно Наказателния кодекс на Република България.

ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. **Петров, Н.** Зараждане на дългосрочното прогнозиране В: Сборник „Социалния свят със фокуса на научното творчество на студенти и докторанти“, с. 34-45, Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, ISBN 978-619-201-252-6, Шумен, 2018
2. **Petrov, N.** Futurological Paradigm in the Sociology // SocioBrains, Issue 60, August 2019, pp. 24-31, ISSN 2367-5721 (online), www.sociobrain.com, Publ.: Smart Ideas – Wise Decisions Ltd., Bulgaria, 2019
3. **Petrov, N.** Contribution of the Rand Corporation for Long-Term Forecast on Mastering the Space and Human Development // SocioBrains, Issue 61, September 2019, pp. 19-26, ISSN 2367-5721 (online), www.sociobrain.com, Publ.: Smart Ideas – Wise Decisions Ltd., Bulgaria, 2019
4. **Петров, Н.** Делфийски оракул, Ранд корпорейшън и Метод Делфи, Годишник на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, т. XXIII D, 35 години Педагогически факултет, Университетско издателство “Епископ Константин Преславски“, 2019, с. 730-738, ISSN 1314-6769
5. **Петров, Н.** Световни тенденции и организации за обучението по футурология // Сборник научни трудове на студенти и докторанти от Педагогически факултет 2019 г., ISSN 2367-5764, с. 102-110 Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“
6. **Петров, Н.** Дългосрочното прогнозиране – от доисторическото общество до създаването на науката футурология // Годишник на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“, Педагогически факултет, с. 667-675, Том XXIV D, Шумен, Университетско

- издателство „Епископ Константин Преславски“, 2020, 135-148, ISSN 1314-6769.
7. **Петров, Н.** Дългосрочни прогнози в докладите на Римски клуб // Сборник научни трудове Традиции и иновации в предоставянето на социална услуга, 2020, Шумен, с. 198-244, Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, ISBN 978-619-201-466-7
 8. **Petrov, N.** RAND Corporation Forecast Report for Control of Space // SocioBrains, Issue 76, January 2021, pp. 111-122, www.sociobrains.com, Publ.: Smart Ideas - Wise Decisions Ltd., Bulgaria, ISSN 2367-5721 (online), 2021, **(студия)**